ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
Г-Н POIARES MADURO
представено на 15 февруари 2007 година [1]

1. С настоящото преюдициално запитване, Verwaltungsgerichtshof (Австрия) поставя на Съда два въпроса, относно тълкуването на членове 4 и 16 от Директива 2002/21/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 7 март 2002 година относно общата регулаторна рамка за електронните съобщителни мрежи и услуги (Рамкова директива) [2].

I — Факти по делото, правната уредба и преюдициалният въпрос

2. Tele2 UTA Telecommunication GmbH (наричано по-нататък „жалбоподателят“ или „Tele2“) е австрийско предприятие — доставчик на електронни съобщителни мрежи и услуги. На 16 юли 2004 г. то иска да му бъде предоставено качеството на страна, както и право на достъп до преписката в рамките на водена от Telekom-Control-Kommission (наричана по-нататък „регулаторният орган“ или „TCK“) административна процедура за анализ на пазара, по силата на § 37 от Закона за далекосъобщенията от 2003 г. (Telekommunikationsgesetz, BGBl. I, 70/2003, наричан по-нататък „TKG“).

3. Съгласно § 37 от TKG, озаглавен „Процедура за анализ на пазара“:

„1. На равни интервали от време, които не надвишават две години, регулаторният орган извършва служебно и като отчита разпоредбите на Европейските общности анализ на съответните пазари, които са определени в предвидения в § 36, алинея 1 правилник. Целта на тази процедура е да се пристъпи към отмяна, запазване, изменение или налагане на специфични регулаторни задължения, когато се установи, че на определен съответен пазар едно или няколко предприятия имат значителна пазарна сила или че този пазар е ефективно конкурентен.

2. Ако в рамките на тази процедура установи, че на съответния пазар едно или

1 — Език на оригиналния текст: португалски.

2 — ОВ L 108, стр. 33; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 35, стр. 195, (наричана по-нататък „Рамковата директива“).

повече предприятия имат значителна пазарна сила и че поради това този пазар не е ефективно конкурентен, регулаторният орган е длъжен да наложи на това предприятие (тези предприятия) подходящите специфични регулаторни задължения по § 38—46 или § 47, алинея 1. Доколкото се отнасят до съответния пазар, специфичните регулаторни задължения, които вече са приложени по отношение на предприятия, подлежат — в зависимост от резултатите от процедурата и с оглед на целите на правната уредба — на изменение или на ново налагане от страна на регулаторния орган.

3. Ако въз основа на тази процедура установи, че съответният пазар е ефективно конкурентен и следователно на него нито едно предприятие не притежава значителна пазарна сила, регулаторният орган не може да наложи регулаторни задължения в съответствие с алинея 2, освен ако не е предвидено друго в § 47, алинея 2; в такъв случай процедурата по отношение на този пазар се прекратява с решение на регулаторния орган, което подлежи на публикуване. Доколкото на този пазар все още се прилагат специфични регулаторни задължения по отношение на предприятия, то същите се отменят с решение. В това решение трябва да се определи и разумен срок, не по-дълъг от шест месеца, за влизането в сила на отмяната.

4. За транснационални пазари, посочени в решението на Европейската комисия, заинтересованите национални регулаторни органи извършват анализа на пазара при тясно съгласуване помежду си, отчитайки насоките при анализа на пазара и при преценката на значителната пазарна сила, и установяват съгласувано дали едно или повече предприятия притежават значителна пазарна сила или дали пазарът е ефективно конкурентен. Алинеи 1, 2, 3 и 5 се прилагат по аналогия.

5. Качеството на страна имат единствено предприятията, по отношение на които са наложени, изменени или отменени специфични регулаторни задължения.

6. Потребителите и операторите на съобщителни услуги или мрежи са длъжни да съдействат в предвидената в § 36 и § 37 процедура, в степента, определена в § 90.

7. Регулаторният орган трябва да публикува приетите съгласно алинеи 2—4 решения и да изпрати препис на Европейската комисия.

[…]“.

4. §37 от TKG относно процедурата за анализ на пазара транспонира член 16 от Рамковата директива, също озаглавен „Процедура за анализ на пазара“, съгласно който:

„1. Колкото е след приемането на препоръката или всяка нейна актуализация [да се чете: „Във възможно най-кратки срокове след приемането на препоръката или на евентуална нейна актуализация“], националните регулаторни власти [другаде в текста: „органи“] провеждат анализ на релевантните [другаде в текста: „съответните“] пазари, съобразявайки се максимално с насоките. Държавите-членки гарантират, че този анализ се провежда, когато е целесъобразно, в сътрудничество с националните власти за защита на конкуренцията.

2. Когато от национална регулаторна власт се изисква съгласно член 16, 17, 18 или 19 от Директива 2002/22/ЕО (Директивата за универсалната услуга), или съгласно член 7 или 8 от Директива 2002/19/ЕО [на Европейския парламент и на Съвета от 7 март 2002 година относно достъпа до електронни съобщителни мрежи и тяхната инфраструктура и взаимосвързаността между тях] (Директива за достъпа),[3] (наричана по-нататък „Директивата за достъпа“), да определи дали да наложи, поддържа, измени или отмени задължения, наложени на дадени предприятия, той определя въз основа на направения от него пазарен анализ, посочен в параграф 1 от настоящия член, дали релевантният пазар е ефективно конкурентен.

3 — ОВ L 108, стр. 7., Специално издание на български език; 2007 г., глава 13, том 35, стр. 169.

3. Когато национална регулаторна власт заключи, че пазарът е ефективно конкурентен, той не налага или поддържа нито едно от специфичните регулаторни задължения, посочени в параграф 2 от настоящия член. В случаи, когато специфични за сектора регулаторни задължения вече са налице, органът отменя тези задължения, наложени на предприятия в рамките на същия този релевантен пазар. Страните, засегнати от такава отмяна на задължения, получават подходящо предизвестие.

4. Когато национален регулаторен орган определи, че даден релевантен пазар не е ефективно конкурентен, той определя предприятията със значителна пазарна сила на този пазар в съответствие с § 14 и налага на такива предприятия целесъобразни специфични регулаторни задължения, посочени алинея 2 от настоящия член или поддържа или изменя такива задължения, когато такива вече съществуват.

5. За транснационални пазари, посочени в решението, посочено в член 15, параграф 4, заинтересованите национални регулаторни власти провеждат съвместно пазарния анализ, отчитайки в максимална степен насоките и решават съгласувано помежду си за прилагането, запазването, изменението или отмяната на регулаторни задължения, посочени в параграф 2 от настоящия член.

6. Мерките, взети в съответствие с разпоредбите на параграфи 3, 4 и 5 от настоящия член, подлежат на спазване на процедурите, посочени в член 6 и 7."

5. С решение от 6 септември 2004 г. регулаторният орган отхвърля искането на Tele2 да му бъде предоставено качеството на страна, както и право на достъп до преписката, на основание че съгласно § 37, алинея 5 от TKG единствено и без изключение предприятията, по отношение на които са наложени, изменени или отменени специфични регулаторни задължения, могат да бъдат страни в процедурите за анализ на пазара, а случаят на Tele2 не е точно такъв.

6. Жалбоподателят обжалва посоченото решение пред Verwaltungsgerichtshof, тъй като националната разпоредба в § 37, алинея 5 от TKG противоречи на член 4, параграф 1 от Рамковата директива, който предвижда „правото на обжалване". Съгласно последния член „[д]ържавите-членки гарантират наличието на ефективни механизми на национално ниво, чрез които всеки ползвател [другаде в текста: „потребител"] или предприятие, доставящо електронни съобщителни мрежи и/или услуги, засегнато от решение на национален регулаторен орган, да има правото да обжалва решението пред апелативен орган, независим от страните по спора. Този орган, който може да бъде и съд, разполага с подходящ експертен потенциал, за да може да изпълнява функциите си. Държавите-членки осигуряват, че същността на спора е надлежно отчитана и действа ефикасен механизъм за обжалване. До приключване на процедурата по такова обжалване, решението на националния регулаторен орган остава в сила, освен ако апелативният орган не постанови друго".

7. Според жалбоподателя решението, прието от ТСК в рамките на процедура за анализ на пазара, представлява решение по смисъла на Рамковата директива, което „засяга" не само конкретното предприятие, по отношение на което са наложени, изменени или отменени специфични регулаторни задължения, но и неговите конкуренти. Всъщност резултатът от този анализ на пазара обуславя пряко правата, които конкурент на доминиращото предприятие може да изтъкне срещу него.

8. От своя страна, ответният орган е на мнение, че член 4, параграф 1 от Рамковата директива не предоставя указания за това кой е „засегнат" от конкретно решение. Предвидената в член 6 от Рамковата директива задължителна консултационна процедура гарантира, че конкурентите на пряко засегнатото предприятие са принудени да участват в процедурата за анализ на пазара. Всъщност последният член, озаглавен „Механизъм за консултация и прозрачност", предвижда, че „с изключение на случаите съгласно член 7, параграф 6 или членове 20 или 21, държавите-членки гарантират, че, когато националните регулаторни власти възнамеряват да предприемат мерки в съответствие с

настоящата директива или Специфичните директиви, които имат значително влияние върху съответния пазар, те дават на заинтересованите страни възможността да направят бележки по проектомерките в рамките на разумен срок. Националните регулаторни власти публикуват своите национални консултационни процедури. Държавите-членки гарантират създаването на единен информационен център, чрез който може да бъде получен достъп до всички текущи консултации. Резултатите от консултационната процедура се правят публично достояние от националния регулаторен орган, с изключение на случаите на поверителна информация в съответствие със законодателството на Общността и националното законодателство за търговската тайна".

9. При тези условия, предвид необходимостта от тълкуване на член 4, параграф 1 и член 16, параграф 3 от директивата, Verwaltungsgerichtshof решава да спре производството и да постави на Съда следните два преюдициални въпроса:

„1) Трябва ли членове 4 и 16 от Рамковата директива да бъдат тълкувани в смисъл, че терминът „засегнати" [betroffenen] страни включва и конкурентните предприятия на съответния пазар, по отношение на които не са наложени, запазени или изменени специфични регулаторни задължения в рамките на процедура за анализ на пазара?

2) При утвърдителен отговор на първия въпрос:

Дали член 4 от Рамковата директива допуска национална разпоредба, която предвижда, че качеството на страни в рамките на процедура за анализ на пазара имат единствено предприятията, по отношение на които са наложени, изменени или отменени специфични регулаторни задължения?"

II — Анализ

10. В основата на спора по главното производство е искане на Tele2 до ТСК да му бъде предоставено качеството на страна, или с други думи, да му бъде предоставено правото да участва в извършваните от регулаторния орган процедури за анализ на пазара. Както следва от акта за препращане, качеството на страна в процедурата за анализ на пазара съгласно правилата на австрийското административно право обхваща по-специално правото да се преглежда преписката, правото на запознаване с резултатите от производството по събиране на доказателства и на представяне на становище по този въпрос, както и правото на обжалване.

11. Следователно съгласно австрийското право само тези, които имат качеството на страни в процедура за анализ на пазара, имат правото да обжалват. Тази установена от австрийското право връзка между качеството на страна и правото на обжалване позволява да се разкрие значението на първия поставен въпрос, доколкото той се отнася до това да се установи дали от член 4 от Рамковата директива следва, че при обстоятелствата по конкретния случай на предприятие като жалбоподателя в главното производство трябва да бъде признато правото да обжалва решенията, приети от националния регулаторен орган в процедура за анализ на пазара.

12. Поради това припокриване между качеството на страна и упражняването на право на обжалване Tele2 най-напред привежда доводи, че член 4 от Рамковата директива му предоставя ефективно право да обжалва решенията на регулаторния орган, приети в рамките на процедурите за анализ на пазара. По-нататък, то счита, че след като общностното право му гарантира ефективно право на обжалване, от това произтича, че трябва да му бъде призната и възможността да участва като страна в извънсъдебната процедура за анализ на пазара. Единствено пълно познаване на състоянието на досъдебната процедура — което би било възможно само ако може да участва в нея като страна — би му позволило да упражни ефикасно правото си на обжалване.

13. В този смисъл, първият въпрос, който препращащата юрисдикция поставя на Съда, е по същество да се установи дали член 4 от Рамковата директива трябва да се тълкува в смисъл, че предоставя на предприятие като жалбоподателя по главното производство право да обжалва решение на регулаторен орган като ТСК в конкретния случай. В рамките на този въпрос се поставя и проблемът да се определи дали съдържащото се в член 16, параграф 3 от Рамковата директива понятие „засегнати страни“ обхваща предприятие като жалбоподателя по главното производство. С втория си въпрос препращащата юрисдикция цели да установи дали от член 4 от Рамковата директива следва, че когато предприятие като жалбоподателя по главното производство разполага с право да обжалва решенията, приети от регулаторен орган вследствие на административна процедура за анализ на пазара, на това предприятие трябва по този начин да му бъде признато правото да участва в качеството на страна в такава извънсъдебна процедура.

A — *По първия въпрос*

14. Предоставя ли член 4 от Рамковата директива съдебна защита на лицата, които сами по себе си не са адресати на дадено решение на регулаторен орган, но

които то засяга по неблагоприятен начин? Това по същество е първият въпрос, който следва да бъде разгледан.

15. За да се отговори на този въпрос, е важно най-напред да се определи към коя категория трети лица принадлежи жалбоподателят в делото по главното производство. Формулировката на първия въпрос просто препраща към конкурентните предприятия на съответния пазар. От акта за препращане обаче следва, че Tele2 е предприятие конкурент на предприятието със значителна пазарна сила, но и по-точно, че е съдоговорител на това предприятие, чиито правоотношения могат да бъдат засегнати по неблагоприятен начин от решение на регулаторния орган, прието в процедура за анализ на пазара. Поради това от акта за препращане изглежда следва, че наличието на договорни отношения с предприятието със значителна пазарна сила, основаващи се на наложени му от регулаторния орган специфични задължения —а не просто конкурентното положение спрямо това предприятие —представлява специфичната обстановка, в която се намира жалбоподателят в конкретния случай. В този по-ясен контекст ще трябва да се определи най-напред дали на предприятие като жалбоподателя трябва да бъде предоставено право на обжалване съгласно член 4 от Рамковата директива.

16. Член 4, параграф 1 от Рамковата директива налага на държавите-членки да гарантират наличието на ефективни механизми на национално ниво, чрез които „всеки ползвател или предприятие, доставящо електронни съобщителни мрежи и/или услуги, засегнато от решение на национален регулаторен орган, да има правото да обжалва същото пред апелативен орган независим от страните по спора“. Определение на понятието за предприятие, „засегнато от решение на национален регулаторен орган“, не се открива нито в член 4, нито в която и да е друга разпоредба на Рамковата директива.

17. Препращащата юрисдикция предполага, че изясняването на понятието „засегната“ страна по смисъла на член 4, параграф 1, би могло да се намери в член 16, параграф 3, когато последният установява, че страните, „засегнати“ от такава отмяна на специфични за сектора регулаторни задължения, наложени на предприятие със значителна пазарна сила (в миналото), получават подходящо предизвестие. Не мисля, че изясняването на понятието за засегнати лица или предприятия по смисъла на член 4, би могло да стане чрез простото отъждествяване на това понятие с понятието „засегнати страни“, съдържащо се в член 16, параграф 3 от същата директива.

18. Макар наистина много езикови версии да използват един и същ термин в

член 4 и член 16, параграф 3 [4], по-специално „affected“ и „betroffen(en)“ съответно в английския и немския текст, други използват различни термини [5]. Следователно съпоставянето на различните езикови версии на тези два члена не позволява да се заключи, че двете понятия би трябвало непременно да имат едно и също значение. Освен това предвид обстоятелството, че както ще стане ясно, тълкуването и на двата термина в тези две разпоредби на директивата не е очевидно, изглежда, че прибягването до член 16, параграф 3, за да се изясни използваният в член 4, параграф 1 термин „засегнати“, би било равносилно от правна гледна точка на предложението един слепец да води друг, за да излязат от лабиринт.

19. Разбира се, по мое мнение предприятие като Tele2 трябва в конкретния случай да се счита за „засегната страна“ по смисъла на член 16, параграф 3 и следователно да има правото да получи подходящо предизвестие за решението за отмяна на задължения. Предприятието със значителна пазарна сила, адресат на решението за отмяна на специфични задължения, очевидно ще бъде предизвестено за такова решение, което го засяга и от което пряко се ползва. Затова би било необяснимо, като гарантира изрично, че „страните, засегнати от такава отмяна на задължения, получават подходящо предизвестие“, общностният законодател да е желал да се впусне в така неуместно многословие, за да сведе задължението за съобщаване на решение за отмяна на задължения само до предприятията със значителна пазарна сила, които се ползват от решението [6]. При все това фактът, че по мое мнение предприятие като Tele2 е „засегната“ страна по смисъла на член 16, параграф 3 от Рамковата директива, не предполага, че жалбоподателят по главното производство трябва автоматично да се счита за „засегната“ страна по смисъла на член 4, параграф 1. Всъщност последицата от квалифицирането на предприятие като засегната страна по смисъла на член 4, параграф 1 е, че му се предоставя право да обжалва решенията на регулаторен орган, които го засягат. Следователно става въпрос за специфично действие на член 4, който преследва съвсем различни цели от тези на член 16, параграф 3, когато предоставя на „засегнатите“ страни правото да бъдат предизвестени за решението. Целта на това предизвестие е да позволи на „засегнатите“ страни да се подготвят за неблагоприятната обстановка, създадена от решението за отмяна на задължения, наложени на предприятието със значителна пазарна сила (в миналото), преди тази отмяна да влезе в сила.

20. От това следва, че, за да се определи дали предприятие като жалбоподателя

4 — В този смисъл по-специално английската, немската, италианската, испанската, чешката, гръцката, шведската версия.

5 — В този смисъл, в португалския текст, в посочените член 4, параграф 1 и член 16, параграф 3, се използват съответно термините „prejudicadas” и „abrangidas”, за да се обозначат страните. Във френския текст също се използват различните термини „affecté(e)” и „concerné[e]s”, относно страните. По същия начин, в нидерландския текст също се използват различните термини „getroffen” и „gevolgen”.

6 — Този параграф 3 се отнася до предприятията със значителна пазарна сила, адресати на решението. Той се отнася след това до страните, засегнати от отмяната, за да им признае правото да бъдат предизвестени за решението. Ако това задължение за уведомяване е трябвало да бъде в полза само на предприятията, ползващи се от отмяната, най-естествено би било законодателят да потвърди в следващото изречение, че „тези предприятия“ (а не „засегнатите страни“) имат право да бъдат предизвестени за решението.

е засегнато по смисъла на член 4, параграф 1, не може да бъде от основно значение обстоятелството, че предприятието трябва да се счита за засегната страна по смисъла и с оглед специфичното действие на член 16, параграф 3. При липсата на дадени указания в текста на член 4, параграф 1 относно обхвата на понятието за засегнато предприятие, отговорът на този въпрос трябва да се основава, както припомня в писменото си становище белгийското правителство, на отчитането на предназначението и преследваните от член 4 цели в контекста на Рамковата директива. Всъщност, когато текстът на общностна разпоредба е двусмислен, значението на думите, чието тълкуване води до противоречие, трябва да се потърси, като се отчитат контекстът на разпоредбата и целта на разглежданата правна уредба [7].

21. Ясно е, че целта на член 4, параграф 1 е да гарантира, че на разположение на „*всеки* ползвател“ или на „*всяко* предприятие, доставящо електронни съобщителни мрежи и/или услуги, засегнато от решение на национален регулаторен орган“, ще бъде предоставен ефикасен механизъм за обжалване [8]. Първоначално предложеният от Комисията текст на този член е по-лаконичен и ограничен, като предвижда просто, че „държавите-членки гарантират, че механизъм, [...] чрез който ползвател или предприятие, доставящо електронни съобщителни мрежи и/или услуги да обжалва решение на национален регулаторен орган“ [9]. Независимо от тези немаловажни изменения, внесени в текста на член 4, съображение 12, според което „всяка страна, обект на решение от национален регулаторен орган, следва да има правото да обжалва“ тези решения, не е изменено.

22. На първо място, споделям становището на Комисията, на Tele2 и на белгийското правителство, според което този член представлява израз на принципа за ефективна съдебна защита. Съгласно постоянната практика на Съда този общ принцип, който е в основата на общите за държавите-членки конституционни традиции, налага изискването, че „частноправните субекти трябва да разполагат с ефективна съдебна защита на правата, които черпят от общностния правен ред“ [10]. Следователно се налага съществуването на съдебен контрол върху всяко решение на национален орган, с което се отказва благо, предоставено от общностното право [11].

7 — Вж. по-специално, Решение от 19 юни 1980 г. по дело Roudolff (803/79, Recueil, стр. 2015, точка 7); Решение от 19 септември 2000 г. по дело Linster (C-287/98, Recueil, стр. I-6917, точка 43) и Решение от 27 февруари 2003 г. по дело Adolf Truley (C-373/00, Recueil, стр. I-1931, точка 35).

8 — Курсивът е мой. Вж. Решение от 13 юли 2006 г. по дело Mobistar (C-438/04, Recueil, стр. I-6675, точка 41).

9 — Вж. текста, предложен от Комисията, и измененията на Парламента в ОВ C 277, 2001 г., стр. 92 и 98.

10 — Вж. Решение от 25 юли 2002 г. по дело Unión de Pequeños Agricultores/Съвет (C-50/00 P, Recueil, стр. I-6677, точка 39 и цитираната съдебна практика), по-специално Решение от 15 май 1986 г. по дело Johnston (222/84, Recueil, стр. 1651, точки 17—20), и Решение от 1 април 2004 г. по дело Комисия/Jégo-Quéré (C-263/02 P, Recueil, стр. I-3425, точка 29).

11 — Вж. Решение от 3 февруари 2000 г. по дело Dounias (C-228/98, Recueil, стр. I-577, точка 64), и Решение от 25 юли 2002 г. по дело MRAX (C-459/99, Recueil, стр. I-6591, точка 101 и цитираната съдебна практика).

23. Съображение 12 от Рамковата директива трябва да се разглежда именно с оглед на този принцип, чийто израз е член 4. Това съображение трябва да се тълкува в по-широк смисъл, отколкото следва от текста му, така че на всяко лице, чиито права, предоставени от общностния правен ред, са засегнати от решение на регулаторен орган, а не само на адресата на решението, трябва да бъде признато правото да обжалва това решение съгласно член 4, параграф 1 от Рамковата директива [12].

24. На второ място, с оглед на общите цели и регулаторните принципи, отнасящи се до националните регулаторни органи, посочени в член 8, параграф 2 от Рамковата директива, наложената на последните цел да насърчават „конкуренцията при доставката на електронни съобщителни мрежи, електронни съобщителни услуги и свързани съоръжения и услуги“ [13] се различава ясно [14]. Както обаче с основание подчертава датското правителство в становището си, стриктно тълкуване на член 4, параграф 1 от директивата в смисъл, че с него не се предоставя право на обжалване на други лица, освен на адресатите на решението, трудно би било съвместимо с такава цел за насърчаване на конкуренцията. Последицата от такова тълкуване би била, че само операторите със значителна пазарна сила ще бъдат считани a priori за „засегнати“ страни. Другите конкурентни оператори, макар правата им, произтичащи от наложените, изменените или отменени специфични задължения спрямо предприятието със значителна пазарна сила, да са засегнати от решение на националния регулаторен орган, биха се оказали лишени, обратно на предприятието със значителна пазарна сила, от всякакво право да обжалват това решение.

25. Поради това считам, че нито текстът, нито общият принцип за ефективна съдебна защита, израз на който е член 4, нито отнасящите се до регулаторните органи общи цели и регулаторни принципи, по-специално този за насърчаването на ефективна конкуренция, обосновават препоръчваното от австрийското и словенското правителство ограничително тълкуване на понятието „засегнато“ предприятие по смисъла на член 4, параграф 1, като отнасящо се само до предприятията, адресати на решенията на регулаторния орган.

26. Подходът, който възприема Съдът в Решение от 22 май 2003 г. по дело Connect

12 — Заслужава си да се посочи по този повод че член 4, параграф 1 споменава потребителите или предприятията, *засегнати* от прието от регулаторен орган решение, а не потребителите или предприятията, *адресати* на такова решение.

13 — Вж. член 8, параграф 2 от Рамковата директива.

14 — Вж. също съображение 1 от Рамковата директива, което посочва ясно значението на съществуването на „действителна конкуренция в далекосъобщителния сектор по време на прехода от монопол към пълна свобода на конкуренцията“.

Austria [15], е именно да не тълкува стриктно член 4 от Рамковата директива с оглед на принципа за ефективна съдебна защита при произнасяне относно тълкуването на разпоредба, която основателно може да се счита за предшестваща член 4 от Рамковата директива. Става въпрос за член 5а, параграф 3 от Директива 90/387/ЕИО на Съвета от 28 юни 1990 година относно създаването на вътрешния пазар на далекосъобщителни услуги чрез прилагането на свободно предоставяне на мрежи [16], изменена от Директива 97/51/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 октомври 1997 година [17].

27. По това дело, както и по настоящото, се разглежда жалба, подадена от трето лице. Съдът припомня, най-напред, че държавите-членки носят отговорност за гарантиране във всеки случай на ефективна защита на „индивидуалните права, произтичащи от общностния правен ред“ [18], и че член 5а, параграф 3 от Директива 90/387 предвижда, че „държавите-членки гарантират наличието на национално ниво на подходящи механизми, даващи възможност на страна, засегната от решение на национален регулаторен орган да обжалва пред независим апелативен орган“ [неофициален превод]. След това той заключва, че „изискванията за тълкуване на националното право в съответствие с Директива 90/387 и за ефективна защита на правата на правните субекти налагат на националните съдилища да проверяват дали относимите разпоредби на националното право дават възможност да се признае на правните субекти право да обжалват решенията на националния регулаторен орган, отговарящо на критериите на член 5а, параграф 3 от Директива 90/387“ [19]. При невъзможност за такова съответно прилагане на националното право националният съд, който би бил компетентен да разглежда жалби срещу решенията на националния регулаторен орган, ако не се натъкваше на разпоредба на националното право, изрично изключваща неговата компетентност, е длъжен да остави разпоредбата без приложение [20].

28. Както подчертават в становищата си Комисията и Tele2, Съдът изглежда имплицитно признава, че предвиденото в член 5а, параграф 3 от Директива 90/387 право на обжалване трябва да се разпростре и по отношение на някои трети засегнати лица, които, подобно на Connect Austria, не са адресати на приетите от регулаторните органи решения, въпреки че са действително засегнати от тези решения [21]. Въпреки това смятам, че

15 — C-462/99, Recueil, стр. I-5197. Във връзка с тълкуването на член 4, параграф 1 от Рамковата директива вж. също и Решение по дело Mobistar, посочено по-горе, точки 40 и 43.

16 — ОВ L 192, стр. 1

17 — ОВ L 295, стр. 23. Член 5а, параграф 3 от Директива 90/387, отменена въз основа на член 26 от Рамковата директива при влизане в сила на последната, предвижда, по същия начин, както член 4, параграф 1 от Рамковата директива, че „[д]ържавите-членки гарантират наличието на национално ниво на подходящи механизми, даващи възможност на страна, засегната от решение на национален регулаторен орган, да обжалва пред независим апелативен орган“ [неофициален превод].

18 — Решение по дело Connect Austria, посочено по-горе, точка 35.

19 — Решение по дело Connect Austria, посочено по-горе, точка 42.

20 — Решение по дело Connect Austria, посочено по-горе, точка 42.

21 — Въпреки че в решението си Съдът не възприема изрично становището на генералния адвокат Geelhoed, който поддържасъвсем ясно в точка 48 от заключението си, че „изобщо не е мислимо третите заинтересовани лица, които са пряко засегнати от решенията, да не могат да ги обжалват. Нещо повече, член 5а, параграф 3 е насочен именно към защитата на интересите и на новопоявилите се на пазара като Connect Austria.“

фактът, че този извод с право може да се извлече от Решение по дело Connect Austria, посочено по-горе, сам по себе си не позволява да се разреши настоящото дело. Всъщност по делото Connect Austria Съдът разглежда въпроса дали член 5а, параграф 3 от Директива 90/387 трябва да се тълкува в смисъл, че има непосредствено действие, а не специфичния въпрос дали понятието „страна, засегната от решение“ по смисъла на този член се отнася до предприятие като Connect Austria при конкретните обстоятелства. Следователно Съдът не разглежда специално въпроса, който е в основата на настоящото дело, за определяне на условията, при които правата на трето заинтересовано лице като Tele2 могат да се считат за засегнати вследствие на административно решение на регулаторния орган.

29. Уместно е да се напомни, че в основата на член 4, параграф 1 от Рамковата директива, на първо място, е необходимостта да се предостави ефективна съдебна защита на *правата, които частноправните субекти черпят от общностния правен ред*. Както припомнят в своите становища Tele2 и Комисията, следва да се признае, че някои специфични задължения — наложени на предприятията със значителна пазарна сила в съответствие с член 16, параграфи 3 и 4 от Рамковата директива, както и с посочените там разпоредби на Директивата за достъпа — представляват именно мерки за защита, предвидени в полза на конкурентните предприятия, и следователно могат да предоставят права на същите. Сред тези мерки са посочени по-специално и като пример тези, които националните регулаторни органи могат да определят в съответствие с член 8 от Директивата за достъпа[22], по-специално задължението за недопускане на дискриминация между конкурентите (член 10 от Директивата за достъпа) и задължението да се даде достъп на конкурентите до специфична мрежова инфраструктура (член 12 от Директивата за достъпа).

30. Що се отнася, по-специално, до задълженията за достъп до мрежа, предвидени в член 12, параграф 1 от Директивата за достъпа, тази разпоредба предвижда, че „[в] съответствие с разпоредбите на член 8 националните регулаторни органи могат да налагат задължения върху операторите да изпълняват разумни искания за достъп и използване на специфични мрежови елементи и свързана с тях инфраструктура, inter alia в случаите, когато националните регулаторни органи смятат, че отказът на достъп или необосновани условия със сходен ефект биха попречили на възникването на устойчив конкурентен пазар на дребно или не биха били в интерес на крайните потребители“[23]. По същия начин, както предвиденото в член 10 от Рамковата директива задължение за недопускане на дискриминация, целта на тези задължения, отнасящи се до достъпа и използването на специфична мрежова инфраструктура, е заинтересованите конкуренти да се ползват

22 — В съответствие с член 1, параграф 2 от Директивата за достъпа тя „определя правата и задълженията на операторите и предприятията, които търсят взаимосвързаност и/или достъп до техните мрежи или инфраструктура“.

23 — Същата тази разпоредба предвижда в този смисъл множество специфични задължения, които могат да бъдат наложени на операторите, сред които по-специално да предоставят на трети страни достъп до специфични мрежови елементи и/или инфраструктура, включително незащитен достъп до абонатни линии и да водят добросъвестно преговорите с предприятията, които искат достъп.

от достъпа. Следователно конкурентите представляват непосредствените носители на правата, съответстващи на специфичните задължения, наложени от регулаторния орган на оператора със значителна пазарна сила [24].

31. По този начин налагането на задължения като предвидените в членове 10 и 12 от Директивата за достъпа предоставя права на достъп и/или недискриминационно третиране на конкурентните предприятия, носители на права. Налагането на тези задължения всъщност принуждава предприятието със значителна пазарна сила да предостави на разположение на конкурентните предприятия при определени и недискриминационни условия инфраструктура и/или услуги с оглед на предоставянето на електронни съобщителни услуги [25]. При тези условия, например, евентуално решение, прието от национален регулаторен орган, за отмяна на такива задължения, наложени на предприятието със значителна пазарна сила, би засегнало, черпените от общностното право, права на конкурентни оператори, които като Tele2 са съдоговорители на това предприятие.

32. Всъщност, както следва от акта за препращане и от депозираното от жалбоподателя писмено становище, въпреки че Tele2 има договорно установени права спрямо предприятието със значителна пазарна сила (в миналото), тези права се основават на специфичните задължения, наложени на предприятието със значителна пазарна сила от регулаторния орган в приложение на член 16, параграф 4 от Рамковата директива и посочените в нея разпоредби от Директивата за достъпа. Очевидно Tele2 е съдоговорител на предприятието със значителна пазарна сила (в миналото), защото на последното са били наложени някои задължения от регулаторния орган, които са го принудили да влезе в договорни отношения с Tele2 при определени условия. Следователно правата на достъп на Tele2 са му предоставени от общностното право, доколкото произтичат от специфичните задължения, наложени на предприятието със значителна пазарна сила по силата на общностното право.

33. Следователно приетите на основание на член 16, параграф 3 от Рамковата директива решения на регулаторния орган, които изменят или отменят задълженията за достъп, наложени преди това на предприятието със значителна пазарна сила, могат да засегнат съответните права, предоставени от общностното право. Когато конкурентно предприятие поддържа договорни отношения с предприятие със значителна пазарна сила, които се основават на специфични задължения, наложени на последното от регулаторния орган, съгласно член 4 от Рамковата директива на това предприятие трябва да се признае правото да обжалва решенията на регулаторния орган, които

24 — Вж. в този смисъл съображение 6 от Директивата за достъпа, според което „[н]а пазарите, където продължават да съществуват големи различия в преговорната сила на предприятията и където част от предприятията разчитат на предоставена от други инфраструктура за своите услуги, е подходящо да се създаде рамка, която да осигури ефективното функциониране на пазара. Националните регулаторни органи следва да притежават правомощия при провал на търговските преговори да осигурят адекватен достъп и взаимосвързаност“.

25 — Вж. определението на термина „достъп“ в член 2, буква а) от Директивата за достъпа.

евентуално изменят или отменят такива задължения [26].

34. В хода на съдебното заседание е обсъден въпросът дали и конкуренти, които не са имали договорни отношения с предприятие със значителна пазарна сила (в миналото), трябва да имат право на обжалване съгласно член 4 от Рамковата директива. Анализът на този проблем може да се окаже от полза за препращащата юрисдикция.

35. Както твърдят в съдебното заседание Tele2, Комисията и датското правителство, на предприятията, които, макар и все още да нямат договорни отношения с предприятие със значителна пазарна сила, са изявили конкретното намерение да установят такива отношения за достъпа до мрежата на това предприятие, трябва също да се предостави правото на жалба, предвидено в член 4. Всъщност в случаите, когато конкурентно предприятие е изправено пред решение на регулаторния орган, отнасящо се до налагането, изменението или отмяната на специфични задължения на предприятието със значителна пазарна сила, което не открива възможност за установяване на желаните от конкурентното предприятие договорни отношения, то също трябва да може да се ползва от правата, осигурени от общностното право. Следователно налага се да се приеме, че при тези обстоятелства конкурентно предприятие може да има право да обжалва решенията на регулаторния орган, които нарушават общностното право на далекосъобщенията.

36. В по-широк план считам, че защитата на целите, преследвани от общностната правна уредба на далекосъобщенията, и по-специално насърчаването на конкуренцията, което съгласно член 8, параграф 2 от Рамковата директива трябва изрично да насочва намесата на националните регулаторни органи, обосновава заключението, че правото на обжалване не се ограничава само до конкурентите съдоговорители на дадено предприятие със значителна пазарна сила на съответния пазар.

37. Имам предвид по-специално предприятията без договорни отношения с предприятието със значителна пазарна сила, които обаче като непосредствени носители на права съгласно общностните правила, насочени към насърчаване на конкуренцията в областта на далекосъобщенията, са засегнати по неблагоприятен

26 — Вж. по аналогия, Решение от 17 януари 1985 г. по дело Piraiki-Patraiki и др. (11/82, Recueil, стр. 207), отнасящо се до жалбите за отмяна, подадени от трети лица, засегнати от решение на Комисията, с което се разрешава на държава-членка (в конкретния случай Френската република) да установи ограничителен режим на вноса на памучни конци с произход от Гърция. Съдът приема (в точка 19), че „фактът, че преди приемането на спорното решение са сключили договори, чието изпълнение е предвидено за месеците, обхванати от посоченото решение, представлява фактическо положение, което ги разграничава от всички останали лица, засегнати от това решение, доколкото с приемането на това решение се осуетява изцяло или отчасти изпълнението на техните договори“. Вж. също точка 31 от това решение.

начин от решение на регулаторен орган, прието в рамките на процедура за анализ на пазара. На тези предприятия без договорни отношения също би трябвало да се предостави право на обжалване на основание член 4, параграф 1 от Рамковата директива.

38. Признаването на право на обжалване на тези, чиито съществуващи преди това правоотношения са засегнати, може в някои случаи да е достатъчно, за да бъдат ефективно гарантирани преследваните от разглежданите разпоредби на общностното право цели. Това следва от наличието на симетрия между защитата на правата, произтичащи от тези правоотношения, чрез съответното право на обжалване, предоставено на съдоговорителите, засегнати от дадено решение, и защитата на обществените ценности, към които е насочено правилото на общностното право, въз основа на което са били създадени тези отношения. Възможно е обаче тази симетрия да е несъвършена по-специално доколкото от ценностите, които правилото цели да защити, се ползват кръг от лица, който надхвърля например този на съдоговорителите. В този случай защитата на тези носители на права и на ценностите, насърчавани от правилото, няма да бъде гарантирана, ако с право на обжалване разполагат само субектите, между които вече са съществували правоотношения.

39. Точно такава асиметрия обаче се потвърждава, когато се разглежда въпросът за прилагането на общностни правила, насочени към гарантиране на ефективна конкуренция в областта на далекосъобщенията чрез налагането, изменението или отмяната на задължения за предоставяне на достъп до специфични мрежови елементи и свързана с тях инфраструктура на предприятие със значителна пазарна сила. Всъщност би могло логично да се предположи, че нито предприятието със значителна пазарна сила, нито конкурентите, които вече се ползват от предоставен по договорен път достъп, биха имали интерес да обжалват евентуални решения, приети от регулаторен орган във вреда на други новопристигнали на пазара предприятия, които биха желали да установят нови отношения с предприятието със значителна пазарна сила. Признаването на право на обжалване на тези конкурентни предприятия, които все още не са съдоговорители, е от основно значение, за да се гарантира действителна защита на свързаните с конкуренцията цели, към които са насочени общностните правила, предназначени да благоприятстват влизането и присъединяването на новодошли на пазара.

40. Така член 4, параграф 1 от Рамковата директива трябва да се тълкува в смисъл, че за предприятия, засегнати от решение, прието от национален регулаторен орган в рамките на процедура за анализ на пазара, и следователно за носители на право на обжалване на такова решение се считат било конкурентните предприятия, които имат договорни права спрямо предприятие със значителна пазарна сила на съответния пазар и чиито права са засегнати от решение за отмяна или изменение на специфични задължения, прието от регулаторен орган, било предприятията, които биха желали да установят договорни

отношения с предприятие със значителна пазарна сила и които са засегнати по неблагоприятен начин от решение на национален регулаторен орган като непосредствени носители на права съгласно общностните правила, предназначени да гарантират ефективна конкуренция в областта на далекосъобщенията.

Б — *По втория въпрос*

41. Ако отговорът на първия въпрос, както предлагам, трябва да е утвърдителен, налага се да се определи дали на предприятие като жалбоподателя по главното производство, когато разполага с право на обжалване съгласно член 4, параграф 1 от Рамковата директива, трябва да бъде предоставено вследствие на това и качеството на страна в извънсъдебната процедура за анализ на пазара.

42. Би могло да се каже, че в основата на втория въпрос стои не съвсем обичаен начин на разсъждение. Обикновено на субект трябва да се предостави право на обжалване, поради това че разполага с дадено право[27]. Според жалбоподателя обаче, обратно, право на участие в извънсъдебна административна процедура също трябвало да произтича от факта, че общностното право предоставя право на обжалване на приетите в рамките на тази процедура решения. В този смисъл Tele2 изтъква, от една страна, че ако е установено, че с оглед на принципа за ефективна съдебна защита член 4 от Рамковата директива му предоставя право да обжалва решение на регулаторния орган за запазване, изменение или отмяна на специфични задължения, наложени на предприятие със значителна пазарна сила, това означава, че това право на обжалване трябва да е ефективно. Следователно, без да има възможността да преглежда преписката, да участва при събиране на доказателствата и да представи становище в процедурата за анализ на пазара, било невъзможно да се подготви ефективно жалба срещу приетите в рамките на тази процедура решения на регулаторния орган. От друга страна, такова право на участие в процедурата за анализ на пазара се налагало и с оглед на правото на справедлив процес.

43. За да се отговори на втория въпрос, поставен от Verwaltungsgerichtshof, трябва да се припомни най-напред, че Рамковата директива не съдържа никаква изрична разпоредба, указваща кои са страните в посочената в член 16 извънсъдебна административна процедура. Текстът на тази разпоредба не указва по никакъв начин, че Tele2 трябва да има право да участва като страна в извънсъдебната процедура за анализ на пазара. Всъщност член 16, параграф 3, трето изречение се ограничава да посочи, че „засегнатите страни“ трябва да бъдат предизвестени

27 — Вж. точка 22 по-горе и цитираната съдебна практика.

за отмяната на специфични задължения. Разбира се, член 6 от Рамковата директива, към който препраща член 16, параграф 6, предоставя на всички „заинтересовани страни“ възможността да направят бележки по проектомерките, които регулаторните органи възнамеряват да предприемат, и Tele2 може, без съмнение, да бъде считано за заинтересована страна по смисъла на тази разпоредба. Това право да се правят бележки в рамките на консултационната процедура обаче не може да се смесва с предоставянето на претендираното от Tele2 качество на страна в процедурата за анализ на пазара, което обхваща по-широки права, а именно да се преглежда преписката по процедурата за анализ на пазара и да се представи становище по доказателствените средства.

44. При липсата на общностна уредба, отнасяща се до организацията и протичането на извънсъдебната процедура за анализ на пазара, предвидена в член 16 от Рамковата директива, няма съмнение, че основно националното процесуално право на всяка държава-членка трябва да уреди тази материя [28]. В този смисъл австрийското право трябва да уточни дали предприятие като жалбоподателя по главното производство притежава качеството на страна в тази извънсъдебна административна процедура. При утвърдителен отговор то ще следва да установи и дали на това предприятие в посочената извънсъдебна процедура могат да бъдат предоставени процесуални права, надхвърлящи изрично посочените в член 16, както и, разбира се, изрично предвидените в член 6 права, присъщи на консултационната процедура. Общностното право не налага a priori, че национално процесуално право трябва да допусне всички конкуренти на предприятие със значителна пазарна сила да участват в процедура за анализ на пазара, предвидена в член 16 от Рамковата директива. Националният законодател може законосъобразно да приеме за неуместно утежняването на досъдебната процедура с брой на страните, който може при случай да се окаже значителен [29].

45. При все това трябва да се подчертае, че — както посочва Съдът в близкия контекст на уредбата на процесуалните правила за съдебните производства, предназначени да гарантират защитата на правата, които страните в процеса черпят от непосредственото действие на общностното право — въпреки че този въпрос следва да се уреди в националното право, то трябва да бъде съобразено с изискванията, произтичащи от общите принципи на общностното право. По-специално, процесуалните правила не могат да бъдат по-малко благоприятни от тези, които уреждат аналогични вътрешноправни съдебни производства (принцип на равностойност), и не правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата,

28 — Вж. например в този смисъл Решение от 14 декември 1995 г. по дело Peterbroeck (C-312/93, Recueil, стр. I-4599, точка 12 и цитираната съдебна практика).

29 — Вж. съображение 22 от Рамковата директива, което подчертава значението на „своевременните“ производства.

предоставени от общностния правен ред (принцип на ефективността) [30].

46. Следователно в случая жалбоподателят се позовава именно на принципа на ефективността, за да предяви искането си за право на участие в извънсъдебната процедура за анализ на пазара. И всъщност не е невъзможно изключването на Tele2 като страна от процедура за анализ на пазара да доведе до съществено ограничаване на правото му, признато от общностното право, да обжалва решенията на регулаторния орган, приети в рамките на такава процедура.

47. Всъщност би могло да се постави въпросът дали конкретна разпоредба като § 37, алинея 5 от TKG, която в конкретния случай не предоставя на Tele2 статуса на страна в процедурата за анализ на пазара, прави невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правото на обжалване на решенията, приети в рамките на тази извънсъдебна процедура [31]. За да се прецени от тази гледна точка австрийското процесуално право, е необходимо да се вземат предвид няколко фактора, посочени вече в практиката на Съда [32]. В този смисъл трябва да се държи сметка по-специално за мястото на тази австрийска нормативна разпоредба в цялото производство, за неговото развитие и за особеностите му пред различните национални инстанции.

48. Макар че, разбира се, препращащата юрисдикция следва да определи при тези обстоятелства дали правото на обжалване на предприятие, което според австрийското право няма статуса на страна в процедурата за анализ на пазара, ще се окаже по този начин чисто формално, a priori не изглежда правото, на което се позовава жалбоподателят, да участва като страна в процедурата за анализ на пазара да е необходимо, за да може той да разполага с ефективна възможност за обжалване на решенията на регулаторния орган.

49. Националното процесуално право може да гарантира чрез множество средства, че правото на обжалване на решение, прието в рамките на процедура за анализ на пазара, може да бъде ефективно. Найнапред и като пример смятам, че стига да бъдат представени подходящи мотиви на приетото от регулаторния орган решение,

30 — Решение от 15 септември 1998 г. по дело Edis (C-231/96, Recueil, стр. I-4951, точки 19 и 34), Решение от 1 декември 1998 г. по дело Levez (C-326/96, Recueil, стр. I-7835, точка 18 и цитираната съдебна практика), Решение по дело Peterbroeck, посочено по-горе, точка 12 и цитираната съдебна практика, Решение от 20 септември 2001 г. по дело Courage и Crehan (C-453/99, Recueil, стр. I-6297, точка 29), Решение от 24 септември 2002 г. по дело Grundig Italiana (C-255/00, Recueil, стр. I-8003, точка 33), Решение от 10 април 2003 г. по дело Steffensen (C-276/01, Recueil, стр. I-3735, точка 60), Решение от 4 декември 2003 г. по дело Evans (C-63/01, Recueil, стр. I-14447, точка 45) и Решение от 17 юни 2004 г. по дело Recheio — Cash & Carry, (C-30/02, Recueil, стр. I-6051, точка 17). Вж. също по-скорошно Решение от по дело Nádasdi и Németh (C-290/05 и C-333/05, Recueil, стр. I-10115, точка 69).

31 — Вж. за паралелно изследване на приложимите условия на доказване Решение по дело Dounias, посочено по-горе, точка 69 и Решение от 9 февруари 1999 г. по дело Dilexport (C-343/96, Recueil, стр. I-579, точка 48). Вж. също заключението на генералния адвокат Stix-Hackl по дело Mobistar, посочено по-горе, точка 85.

32 — Вж. Решение по дело Steffensen, посочено по-горе, точка 66, Решение по дело Peterbroeck, посочено по-горе, точка 14, Решение от по дело Van Schijndel и Van Veen (C-430/93 и C-431/93, Recueil, стр. I-4705, точка 19), Решение по дело Levez, посочено по-горе, точка 44 и Решение по дело Evans, посочено по-горе, точка 46.

би било възможно да се гарантира, че предприятие като Tele2 разполага с необходимите данни и сведения, така че упражняването на правото му на обжалване да не се окаже практически невъзможно или прекомерно трудно. Такава връзка между задължението за мотивиране и принципа за ефективна съдебна защита е установена в Решение по дело Heylens и др.[33] След Решение по дело Johnston, посочено по-горе, Съдът потвърждава в това решение, че съществуването на право на обжалване пред правораздавателен орган на всяко решение на национален орган, с което се отказва упражняването на право, предоставено от общностния правен ред, е основополагащо за осигуряване на ефективна защита на правата на частноправните субекти[34]. От този принцип за ефективна съдебна защита Съдът извежда задължение за компетентните национални органи да посочват мотивите, на които се основава техния отказ, в самото решение или в последващо съобщение, подготвено по молба на заинтересования частноправен субект[35].

50. Накрая, бих искал да разгледам втория довод, изтъкнат от жалбоподателя, според който правото на участие в процедурата за анализ на пазара произтича от изискванията за зачитане на основното право на справедлив процес и на принципа на равните процесуални възможности[36].

Считам, че той не може да бъде приет. Този начин на разсъждение изхожда от предпоставката, според която процедурата за анализ на пазара е състезателно производство, в което участва предприятието със значителна пазарна сила и конкурентно предприятие като жалбоподателя. Очевидно обаче случаят не е такъв при административните процедури за анализ на пазара, в рамките на които се приемат решения, отнасящи се до налагането, изменението или отмяната на специфични задължения на предприятия със значителна пазарна сила.

51. Поради това мисля, че член 4 от Рамковата директива, разглеждан с оглед на принципа за ефективна съдебна защита, чийто израз представлява тази разпоредба, трябва да се тълкува в смисъл, че налага на държава-членка националните процесуални правила, които уреждат приемането на решения в рамките на процедури за анализ на пазара, да не правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правото на обжалване на такива решения, приети от националния регулаторен орган. Препращащата юрисдикция следва да определи, като се държи сметка за австрийското процесуално право в неговата цялост, дали разпоредба като § 37, алинея 5 от TKG, съгласно която на предприятие като жалбоподателя в конкретния случай е отказано правото да участва като страна в процедура за анализ на пазара, може да направи невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правото на обжалване, предоставено на такова предприятие по член 4 от Рамковата директива.

33 — Решение от 15 октомври 1987 г. (222/86, Recueil, стр. 4097).

34 — Решение от 15 октомври 1987 г. (222/86, Recueil, стр. 4097), точка 14.

35 — Решение от 15 октомври 1987 г. (222/86, Recueil, стр. 4097), точка 15.

36 — В това отношение Tele2 се позовава по-конкретно на Решение по дело Steffensen, посочено по-горе, на Решение от 11 януари 2000 г. по дело Нидерландия и van der Wal/Комисия (C-174/98 P и C-189/98 P, Recueil, стр. I-1) и на Решение на Първоинстанционния съд от 19 февруари 1998 г. по дело Eyckeler & Malt/Комисия (T-42/96, Recueil, стр. II-401, точки 76—78).

III — Заключение

52. Предвид гореизложените съображения считам, че Съдът трябва да отговори на поставените от Verwaltungsgerichtshof преюдициални въпроси, както следва:

„1) Член 4, параграф 1 от Директива 2002/21/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 7 март 2002 година относно общата регулаторна рамка за електронните съобщителни мрежи и услуги (Рамкова директива), трябва да се тълкува в смисъл, че за предприятия, засегнати от решение, прието от национален регулаторен орган в рамките на процедура за анализ на пазара, и следователно за носители на право на обжалване на такова решение, се считат било конкурентните предприятия, които имат договорни права спрямо предприятие със значителна пазарна сила, чиито права са засегнати от решение за отмяна или изменение на специфични задължения, прието от регулаторен орган, било предприятията, които биха желали да установят договорни отношения с предприятие със значителна пазарна сила и които са засегнати по неблагоприятен начин от решение на национален регулаторен орган като непосредствени носители на права съгласно разпоредбите на общностното право, предназначени да гарантират ефективна конкуренция в областта на далекосъобщенията.

2) Член 4 от Рамковата директива, разглеждан с оглед на принципа за ефективна съдебна защита, чийто израз представлява тази разпоредба, трябва да се тълкува в смисъл, че налага на държава-членка националните процесуални правила, които уреждат приемането на решения в рамките на

процедури за анализ на пазара, да не правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правото на обжалване на такива решения, приети от националния регулаторен орган. Препращащата юрисдикция следва да определи, като се държи сметка за австрийското процесуално право в неговата цялост, дали разпоредба като § 37, алинея 5 от Закона за далекосъобщенията (Telekommunikationsgesetz), съгласно която на предприятие като жалбоподателя в конкретния случай е отказано правото да участва като страна в процедура за анализ на пазара, може да направи невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правото на обжалване, което му е предоставено по член 4 от Рамковата директива."